

Dierenarts Ilse Vangeel*

Werkwijze en indicaties van chiropractie bij hond en paard

Chiropractie is een manuele therapie voor de behandeling en preventie van klachten van het bewegingsapparaat, voornamelijk de wervelkolom. De discipline wordt wereldwijd toegepast bij de mens en zijn effect in de behandeling van lage rugpijn is wetenschappelijk aangetoond. Chiropractie bij de huisdieren is nog een jonge discipline die zich vooral de laatste 15 jaren heeft ontwikkeld en steeds wint aan populariteit. Chiropractische technieken bieden extra mogelijkheden voor klinisch onderzoek en behandeling van musculoskeletale problemen bij zowel hond als paard. Dierenartsen ervaren in het toepassen van chiropractie zijn uitermate positief over de resultaten. Beperkt wetenschappelijk onderzoek bij het paard suggereert een toegenomen mobiliteit en een vermindering van pijn en spierspasmen bij rugproblemen. Verder onderzoek is noodzakelijk om de effecten van chiropractie grondiger te bestuderen; dit zowel opzichzelfstaand als in combinatie met andere conservatieve behandelingswijzen.

INLEIDING

In de humane geneeskunde worden fysiotherapie en chiropractie veelvuldig toegepast als aanvullende behandelingen bij diverse klachten van het bewegingsapparaat. Vooral bij nek-en rugklachten kunnen deze manuele therapieën de patiënt aanzienlijk ontlasten. Het lijkt daarom logisch dat ze ook bij de huisdieren nuttig kunnen aangewend worden. Meer en meer kennis is beschikbaar over het toepassen van manuele therapie bij de huisdieren en er bestaat, ook in België, al een zeker aanbod aan therapeuten. Het is daarom belangrijk dat de praktijkdierenarts hierover een basiskennis heeft en zijn cliënteel voldoende kan informeren. Het doel van dit artikel is om de werkwijze en de indicaties van chiropractie bij de hond en het paard toe te lichten.

WAT IS CHIROPRACTIE?

De Amerikaan Daniel David Palmer was de grondlegger van de humane chiropractie in 1895. Hij was van mening dat de werking van het zenuwstelsel kon beïnvloed worden via manipulatie van de wervelkolom. Chiropractie is een manuele therapie die een zo optimaal mogelijke functionaliteit van gans

de wervelkolom beoogt. Via een gecontroleerde, snelle kracht, uitgeoefend specifiek op een gewricht met verminderde beweeglijkheid, wordt een verbetering in diens mobiliteit verkregen. Het effect is het resultaat van de beïnvloeding van de mechanoreceptie die zou plaatsvinden tijdens deze specifieke vorm van manipulatie.

CHIROPRACTISCHE FILOSOFIE

Het begrip bewegingseenheid

In chiropractie wordt niet gesproken van een gewricht maar van een **bewegingseenheid (motion unit)**. Deze functionele eenheid bestaat niet alleen uit de aanpalende botstructuren van het gewricht maar ook uit alle zachte weefsels die zich in en rondom het gewricht bevinden zoals spieren, ligamenten, bloedvaten en zenuwen.

De term 'Vertebraal Subluxatie Complex'

Reeds vroeg in de geschiedenis van de chiropractie werd gebruik gemaakt van de term '**Vertebraal Subluxatie Complex**' (VSC). Deze term, die duidelijk verschilt van de

term subluxatie in de traditionele diergeneeskunde, wordt gedefinieerd als een bewegingseenheid met een veranderde, meestal verminderde, beweeglijkheid; een verhoogde pijngevoeligheid en een verhoogde spierspanning. De invloed van de verminderde mobiliteit op de mechanoreceptie staat hierbij centraal. De chiropractor zal tijdens zijn onderzoek deze dysfunctionele bewegingseenheden trachten op te sporen en te behandelen. De oude theorie van het herpositioneren van een wervel of botstructuur die zich buiten zijn normale anatomische positie zou bevinden is dus lang achterhaald.

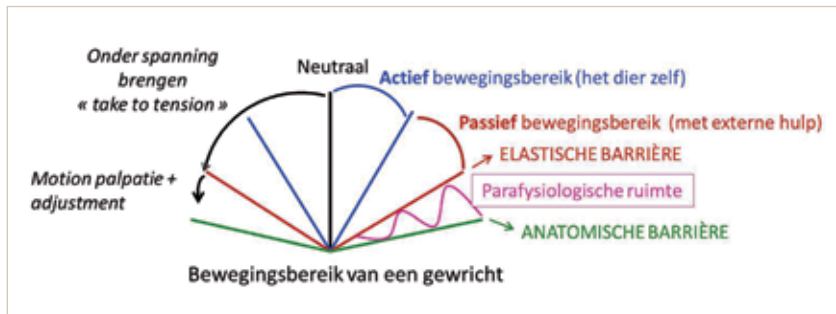
Hoe werkt chiropractie?

De initiële oorzaak van dysfunctie van een bewegingseenheid is vermoedelijk herhaald microtrauma aan de structuren van de bewegingseenheid door dagelijks gebruik. Ontsteking en oedeem die hierdoor optreden hinderen de normale beweging. De registratie van deze verminderde beweging via spierspoeltjes in de diepe *multifidi* spieren van de wervelkolom, samen met nociceptieve prikkels, leiden tot een verhoogde spierspanning met verdere immobilisatie van het segment. Het probleem is dat deze immobilisatie vaak ook nog blijft aanhouden na heling van het oorspronkelijke letsel. Chiropractie tracht deze vicieuze cirkel te doorbreken door het gewricht manueel normaal te doen bewegen waardoor de mechanoreceptie normaliseert en de functie opnieuw kan hervat worden. Het is belangrijk te beseffen dat normale beweging en mechanische belasting van een gewricht essentieel is en dat immobilisatie al snel leidt tot degeneratieve veranderingen aan alle componenten van de bewegingseenheid.

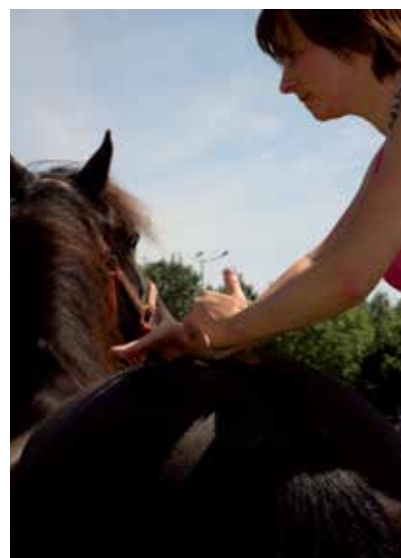
WAT ZIJN DE INDICATIES VOOR CHIROPRACTIE?

De voornaamste indicaties voor chiropractie bij de huisdieren zijn:

- Rug-en of halsspijn;
- Prestatievermindering;

Figuur 1: Schematische voorstelling van het bewegingsbereik van een gewricht.

Figuur 2: Motion palpatie van het sacro-iliacale gewricht bij de hond en het paard.

- Een veranderde of onregelmatige gang zonder duidelijk manken;
- Rijtechnische klachten zoals verzet bij het paard;
- De preventie van of het terugkeren van klachten van het bewegingsapparaat door een optimale functionaliteit van de wervelkolom.

Vaak ontstaat pijn in de rug of hals secundair ten gevolge van kreupelheid. Het spreekt voor zich dat deze kreupelheid dient aangepakt te worden om een goede mobiliteit van de wervelkolom na chiropractische behandeling te kunnen behouden. Toch kan zelfs in gevallen waar het primair probleem niet kan verholpen worden zoals heupdysplasie bij de hond of spat bij het paard, een chiropractische behandeling van overcompensaties het dier aanzienlijk ontlasten. Deze patiënten blijven weliswaar levenslang patiënt.

In enkele gevallen kan chiropractie tegenaangewezen zijn. Bij acute erge pijn na trauma wordt eerst best een radiografisch onderzoek uitgevoerd om een eventuele fractuur of luxatie uit te sluiten. Ook in de acute fase van ontstekingen, bij infecties of neoplasmieën is chiropractie niet aangewezen. In een aantal specifieke gevallen zoals OCD bij de hond of het Wobbler syndroom bij het paard is het uitvoeren van chiropractie enkel te overwegen na grondig voorafgaand diagnostisch onderzoek.

HOE VERLOOPT EEN CHIROPRACTISCHE ONDERZOEK?

Motion palpatie

De mobiliteit van een gewricht wordt beoordeeld aan de hand van een

techniek genoemd **motion palpatie**.

Tijdens deze *motion palpatie* wordt het gewricht langzaam onder spanning gebracht en bewogen naar het einde van zijn bewegingsbereik tot er een weerstand gevoeld wordt, de elastische barrière (Fig. 1 rechterzijde). Deze weerstand wordt veroorzaakt door de banden en ligamenten die de anatomische grenzen van het gewricht bepalen. Voorbij de elastische barrière is nog een kleine hoeveelheid beweging mogelijk vooraleer de anatomische integriteit van het gewricht zou verstoord worden (anatomische barrière). Door het verkennen van deze kleine bewegingsruimte, de parafysiologische ruimte, kan een idee verkregen worden van de mobiliteit van een bewegingseenheid. De palpatie wordt uitgevoerd in de verschillende dimensies van de normale beweging van het gewricht. Tijdens het chiropractisch onderzoek wordt op deze manier gans de wervelkolom systematisch onderzocht. Fig. 2 toont de palpatie van het sacro-iliacaal gewricht bij de hond en het paard.

Figuur 3: Positie voor chiropractisch *adjustment* in de middenhals (rechter lateroflexie) bij de hond en de lenden (dorso-ventrale richting) bij het paard.

HOE VERLOOPT EEN CHIROPRACTISCH BEHANDELING?

Het chiropractisch *adjustment*

Elke bewegingseenheid met verminderde mobiliteit wordt behandeld d.m.v. een *adjustment*. Dit is een korte, snelle, gecontroleerde kracht die het gewricht aan hoge snelheid beweegt in de richting van de verminderde beweging, juist tot in de parafysiologische ruimte (Fig. 1 linkerzijde). Desondanks het feit dat een *adjustment* af en toe kortstondig pijnlijk kan zijn, laten de meeste dieren een behandeling goed toe (Fig. 3). Dit omdat bijna onmiddellijk een ontlasting gevoeld wordt. In een klein aantal van de gevallen dient de behandeling te gebeuren onder lichte sedatie. Doorgaans zijn er twee tot drie sessies nodig om tot een goed resultaat te komen. Verder wordt geadviseerd het dier één tot twee keer per jaar preventief te laten onderzoeken om de ontwikkeling van overcompensaties te voorkomen.

Wat is het verschil met fysiotherapie en osteopathie?

In fysiotherapie wordt gebruik gemaakt van passieve mobilisatie. Dit is het langzaam bewegen van het gewricht binnen zijn passieve bewegingsbereik (rode lijn, Fig. 1). Er wordt geen gebruik gemaakt van hoge snelheidstechnieken zoals manipulatie (niet gewrichtsspecifiek) en *adjustment* (specifiek gericht op één gewricht). In osteopathie worden zowel passieve mobilisatie als manipulatie en *adjustment* toegepast. In tegenstelling tot chiropractie is de uitgeoefende kracht in osteopathie niet altijd specifiek gericht op één enkel gewricht en wordt er ook gebruik gemaakt van hefboomtechnieken. Het *adjustment* is de voorkeurstechiek in chiropractie. Er wordt gewerkt aan één gewricht tegelertijd en dit over een zo kort mogelijk afstand tot het gewricht. Uiteindelijk is het doel van al deze manuele therapieën hetzelfde nl. een verbeterde mobiliteit van het gewricht.

CONCLUSIE

Chiropractie is een aanvullende behandelingswijze met nadruk op de functionaliteit van de wervelkolom. Goede resultaten worden toegeschreven aan chiropractie bij de huisdieren, vooral bij hals-en rugklachten. Meer onderzoek is nodig om het effect van chiropractie bij de huisdieren wetenschappelijk aan te tonen.

*Chiropraxie voor Paarden
0499 745 841
www.chiropraxievoorpaarden.be
Contact:
info@chiropraxievoorpaarden.be